

Brussel en Vlaanderen, een economische Siamese tweeling²

JOHAN VAN DEN DRIESSCHE

Brussel is een economische troefkaart, maar benut onvoldoende de geboden kansen. De stad is een belangrijke motor voor de groei van de Vlaamse Rand en voor heel Vlaanderen, maar kan niet zonder de Vlaamse Ruit. Vlaanderen moet zich echter meer inlaten met Brussel en Brussel als hoofdstad behouden. Dat is ook in het belang van Brussel, net zoals het in beider belang is om het statuut van Brussel grondig te wijzigen. De toekomst van Brussel ligt in de samenvoeging met Vlaanderen.

1. Brussel is een economische troefkaart maar benut onvoldoende de geboden kansen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hierna kortweg Brussel genoemd, en de Rand rond Brussel (zie hierna) oefenen een grote aantrekkingskracht uit op het buitenland, vooral op buitenlandse investeerders en dienstverleners. Dit vertaalt zich in volgende rankings voor Brussel:

- 6de Europese zakenstad, na Londen, Parijs, Frankfurt, Barcelona en Amsterdam (*European Cities Monitor*, Cushman & Wakefield, 2007)
- 9de stad van de toekomst (Antwerpen 48ste) (FDI, 2008)

- 2 Met dank aan het Kenniscentrum Voka – Vlaams Economisch Verbond en aan Jan Van Doren voor een aantal (cijfer)gegevens.

- 15de zakenstad van de wereld (Antwerpen 96ste) (Derudder B., Taylor PJ, 2003)
- Meest competitieve regio van de EU (University of Sheffield en Washington University)
- Brussel telt 1800 buitenlandse ondernemingen met samen 230.000 jobs. Het zakentoeerisme is goed voor 4 miljard euro omzet en 20.000 jobs. De EU genereert 55.000 jobs en 11% van het Brussels bbp (bruto binnenlands product).

Tot de sterke en aantrekkelijke punten van Brussel behoren onder meer (zie ook punt 4 hierna):

- de naambekendheid (Brussel is internationaal een sterk merk)
- de aanwezigheid van internationale instellingen (EU-instellingen, NAVO, ambassades, Kamers van Koophandel...) en zijn officiële rol als hoofdstad van Europa
- de internationale bereikbaarheid (luchthaven, hst, telecommunicatie...)
- faciliteiten voor buitenlandse werknemers (internationale scholen, meer dan 50 internationale clubs, culturele centra, weekbladen, taalcursussen...)
- de lage kost van het onroerend goed
- uitstekende werknemers (productiviteit, talenkennis, scholingsgraad...)
- de aanwezigheid van universiteiten
- de aanwezigheid van hightechbedrijven
- fiscale voordelen voor buitenlandse werknemers en bedrijven
- talenkennis
- een multiculturele omgeving wat o.a. de toegang tot verschillende markten vergemakkelijkt
- de levenskwaliteit (onderwijs, gezondheid, gastronomie, omgeving, veiligheid...)

Brussel kent echter ook een aantal storende zwaktes, waaronder:

- onvoldoende industrieterreinen
- de complexe en slecht presterende staatsstructuur
- het ontbreken van één aanspreekpunt voor investeerders
- een onzekere en onstabiele fiscale omgeving
- een te hoge loonkost
- onvoldoende openbaar vervoer
- nauwelijks officiële Engelstalige communicatie

- de complexe stedelijke organisatie
- weinig echte beslissingscentra van multinationale ondernemingen
- onvoldoende betrokkenheid van de aanwezige internationale gemeenschap
- de lage contractuele flexibiliteit van werknemers
- een sociale kloof (opleiding, inkomen...)
- geen blits imago
- de onstabiele kwaliteit van het onroerend goed
- onvoldoende congresinfrastructuur
- Brussel wordt internationaal onvoldoende verkocht als bestemming

Toch biedt Brussel voor de toekomst een hele reeks opportuniteiten (zie ook punt 4 hierna), waaronder:

- de centrale Europese ligging, vooral dan op het vlak van toegang tot kapitaalkrachtige consumenten
- het toenemende belang van de internationale dimensie (de wereld wordt steeds 'vlakker'), waardoor steden met een sterke internationale dimensie nog meer aan belang zullen winnen
- de uitbreiding van de EU
- de groeiende aanwezigheid van Europese beleidsmakers
- nieuwe fiscale maatregelen (rulings, notionele intrestaftrek)
- groot creatief potentieel (door de combinatie van talent, technologie en tolerantie)
- er zijn nog ruimtes zonder bestemming en met grote potentie
- een groot, niet aangeboord potentieel op het vlak van arbeidskrachten, architectuur, cultuur en (universitair) onderwijs
- het maakt deel uit van de 'Vlaamse Ruit' (zie verder) en de 'Europese Banaan' (die loopt van Londen over Brussel-Parijs-Holland via Frankfurt, Zuid-Duitsland en Zwitserland tot Milaan).

Maar dit neemt niet weg dat er voor Brussel ook een reeks bedreigingen zijn:

- markt- en productieverplaatsing naar Centraal- en Oost-Europa en naar het Verre Oosten
- een toenemend aantal concurrerende steden (Breda, Barcelona, Madrid, Praag, Warschau, Boedapest, Moskou...). Het zullen bovendien slechts die steden zijn die de beste levenskwaliteit blijven bieden (veiligheid, mobiliteit, milieu en klimaatsverandering, vernieuwing, e.d.), die in staat zullen zijn om de beste krachten aan te trekken

- het op zichzelf terugplooiën van het Brussels en het Vlaams Gewest; het statuut van 'derde gewest' werkt bovendien tegen Brussel
- te grote aandacht voor de 'woonfunctie' ten nadele van haar economische ontwikkeling (het Nimby-syndroom, *not in my backyard*), de luchthavenproblematiek is daarvan een typisch voorbeeld
- het uitblijven van een grondige hertekening van dit land
- een mobiliteitsinfarct
- een decentralisatie van de Europese instellingen

Uit een internationale vergelijkende studie, verricht in 2008 door het Zwitserse studiebureau BAK Basel Economics, blijkt dat Brussel en het omliggende Halle-Vilvoorde en Waals-Brabant in vergelijking met andere Europese stadsregio's bijzonder productief zijn. Maar de economische groei is eerder matig en de groei van de werkgelegenheid is er beperkt. Het laat bovendien kansen liggen voor groei en jobs in de sectoren transport, horeca en toerisme, evenals in de handel en zakelijke diensten.

2. Brussel is een belangrijke motor voor de groei van de Vlaamse Rand en voor heel Vlaanderen, maar kan niet zonder de Vlaamse Ruit.

De economische activiteit van Brussel straalt af op de Vlaamse Rand en op heel Vlaanderen. Op indirecte wijze zijn er de talrijke spin-offs en op directe wijze wordt dit mooi geïllustreerd door de werkgelegenheidscijfers.

Wanneer wij de groei van de werkgelegenheid voor de periode 1995 tot 2004 in kaart brengen (INR, 2006), krijgen wij het volgende beeld:

- Brussel:	+ 8,7%	(+ 53.000)
- Halle-Vilvoorde:	+ 13,9%	(+ 28.000)
- Vlaams Gewest:	+ 8,3%	(+ 184.000)
- Waals Gewest:	+ 6,1%	(+ 63.000)

Een andere indicatie is de huurmarkt voor beroepsgebruik waar volgens bronnen binnen de onroerendgoedmarkt het aantal nieuwe huurcontracten in de Rand rond Brussel de voorbije jaren gestegen is van 10% naar 50% t.a.v. het totale aantal nieuwe contracten voor Brussel en de Rand samen.

Wanneer wij bovendien de groeicijfers voor de periode 1980 tot 2006 er op naslaan (BAK Basel Economics) stellen wij vast dat het bbp in Brussel gestegen is met 50% en in Halle-Vilvoorde met 180%. De werkgelegenheid is over die zelfde periode in Brussel gedaald met 20% en in Halle-Vilvoorde gestegen met 50%.

Dit betekent dus dat de economische activiteit van Brussel vooral leidt tot groei in de Vlaamse Rand. De Vlaamse Rand is economisch vooral een stedelijk dienstennetwerk (geworden) met een dienstintensiteit (gemeten naar werkgelegenheid) die bijna het dubbele is van het Belgische gemiddelde, met subsectoren als distributiecentra, koerierdiensten, bagageafhandeling, catering, informaticabedrijven, zakelijke dienstverleners. De industriële tewerkstelling is in de Vlaamse Rand gering en komt, relatief gemeten, na Leuven en Oostende. Het aandeel van het arrondissement Halle-Vilvoorde in het bbp van Vlaanderen bedraagt trouwens 11% (INR, 2006). Het is daarmee het tweede arrondissement na Antwerpen (19,8%) maar voor Gent (8,6%) en Turnhout (7%) en ook bijvoorbeeld Leuven (6,7%), Mechelen (5,8%) en Kortrijk (4,8%).

In Brussel hebben bovendien 235.000 pendelaars uit Vlaanderen een baan en dat is meer dan de volledige werkgelegenheid van het arrondissement Antwerpen.

De Vlaamse Ruit wordt gevormd door Brussel-Gent-Antwerpen en Leuven, met als ruggengraat de as Brussel-Antwerpen. Brussel raakt immers steeds meer verbonden met Antwerpen en een hele reeks nieuwe projecten versterken dit (de nieuwe spoorverbinding langs de E19, de omvorming van de A12 tot een autosnelweg, de ontwikkeling van Mechelen, het Gewestelijk Expres Net, enz.). De Vlaamse Ruit is het enige Vlaamse stedelijk netwerk op internationaal topniveau te vergelijken met o.a. Randstad Holland, het Ruhrgebied, Greater London en Ile-de-France. Een van de toegangspoorten is de internationale luchthaven in Zaventem met 60.000 jobs en 4 miljard euro toegevoegde waarde, dat wil zeggen 1,5% van het Belgisch bbp. In een internationale rangschikking van stadsgewesten die onlangs in Nederland werd opgesteld, staat de Vlaamse Ruit op de vijfde plaats.

Brussel heeft echter geen toekomst buiten de Vlaamse Ruit. Het heeft nood aan een economisch hinterland o.a. om bedrijven aan te trekken, om zijn bereikbaarheid te verzekeren, om zijn werkzoekenden werk te bezorgen, om zijn financiën te ondersteunen en om zijn internationale rol te verzekeren (zie ook verder). Het feit dat de economische activiteiten steeds meer verschuiven naar de Rand en dat de as Brussel-Antwerpen verder wordt ontwikkeld, maakt de verwevenheid van Brussel met de Vlaamse Rand en de Vlaamse Ruit steeds groter en dus ook zijn afhankelijkheid ervan.

3. Vlaanderen moet zich meer inlaten met Brussel en Brussel als hoofdstad behouden. Dit is ook in het belang van Brussel.

Het is een geografisch gegeven dat het belang van landen afneemt en dat het belang van steden steeds maar zal toenemen. Volgens specialisten is de trend dat over 50 jaar ongeveer 75% van de wereldbevolking in steden zal leven. Met zulke voorspellingen op lange termijn moet je natuurlijk opletten, maar vandaag wijst veel erop dat die trend de komende 10-20 jaar niet zomaar zal omslaan. Of wij dat nu graag hebben of niet, ook in Vlaanderen zal de verstedelijking toenemen en zal de Vlaming moeten leren leven met grootsteden en de specifieke problemen die daaraan eigen zijn (drukke, chaos, groter gevoel van onveiligheid enz.), maar ook met hun talrijke positieve punten (zie verder). Wanneer Vlaanderen dus zou opteren voor Antwerpen of wie weet, Leuven, als nieuwe hoofdstad, zal ook die stad spoedig opgezadeld zitten met de problemen eigen aan een hoofdstad. Zeg maar het 'afkeer-van-de-hoofdstad-syndroom'. Wat specifiek is aan Brussel, is zijn onmogelijke structuur, de houding van sommige van zijn politici en dat de stad overwegend Franstalig lijkt. Het kan echter niet de bedoeling zijn om een stad of grondgebied los te laten omdat wij het volstrekt oneens zijn met de houding of het gedrag van sommige politici die daar de plak zwaaien, of omdat het politiek model dat er momenteel bestaat, ons dwars zit. Integendeel, Vlaanderen moet zich meer met Brussel bezighouden, om wat het is en betekent voor Vlaanderen, en vooral om wat het kan worden en kan betekenen voor Vlaanderen. Kiezen voor een andere hoofdstad is, buiten het enorme kostenplaatje en de tijd die het neemt om de rol en uitstraling van hoofdstad op het nationale en internationale forum te bereiken, m.i. een uiting van

gebrek aan ambitie. Wij laten Praag voor wat het is en kiezen voor Bratislava. Ik weet in elk geval welke keuze te maken.

Het verlies van Brussel zal op economisch, politiek en cultureel vlak voor Vlaanderen echter een verarming betekenen.

Dat Brussel een belangrijke economische rol speelt voor Vlaanderen werd hierboven al aangetoond. De redenering dat Vlaanderen volledig los van Brussel ook ten volle zal genieten van de Brusselse economische centrumfunctie en Brussel dus t.a.v. Vlaanderen zijn rol als motor zal blijven spelen, is zeer twijfelachtig, en dit om twee redenen.

Ten eerste, de sociaaleconomische ontwikkeling van Brussel en de Rand wordt nu al zwaar gehypothekeerd door het feit dat Brussel en Vlaanderen elk hun eigen beleid voeren in concurrentie met elkaar. Dat leidt er bijvoorbeeld toe dat de mobiliteitsproblemen niet terdege of te traag worden aangepakt (bijvoorbeeld het Gewestelijk Expres Net), dat de groeikansen van de luchthaven van Zaventem worden gefnuikt, en dat Brussel een leger werklozen heeft dat niet doorstroomt naar vacatures in de Rand waar die niet ingevuld raken. De banden verder doorknippen maakt dit probleem enkel maar erger. Dit heeft een dubbel gevolg. Het onmiddellijke effect is dat de groeikansen van de Vlaamse Rand worden beperkt. Daarnaast beperkt het onderpresteren van beide de groeimogelijkheden van de andere.

Ten tweede, Brussel is als derde gewest al te weinig geïnteresseerd in de ondersteuning van de economische en internationale functie, omdat het voor Brussel meer lasten dan lusten zou meebrengen en het gros van de Brusselse kiezers alleszins niet houdt van die centrumfunctie. Waarom zou een nog meer zelfstandig of zelfstandig Brussel investeren in die aspecten van zijn centrumfunctie die vooral Vlaanderen zouden ten goede komen?

Hoe losser de band tussen Vlaanderen en Brussel, hoe groter de concurrentie zal zijn. Deze uitputtingsslag zal leiden tot een sociaaleconomisch slagveld tussen Vlaanderen en Brussel, met als resultaat dat beleidscoherentie en strategie voor Brussel en de Rand totaal zoek zullen geraken en Brussel veel pluimen zal laten als internationale aantrekkingspool. Het (nog) minder presteren van Brussel op dat vlak zal noodzakelijkerwijze ook een negatief effect hebben op Vlaanderen.

Met andere woorden een scenario van één stadsregio waarbij het bestuur van de kernstad en de randstad volledig gescheiden zijn, is een nefaste piste. De tegenovergestelde trend kan eerder worden vastgesteld: Greater London en Parijs vormen samenwerkingsverbanden met de omliggende rand (in plaats van uit te breiden), in Nederland woedt het debat om de Randstad Holland bestuurlijk meer vorm te geven, en ook Kortrijk en Rijnssel zoeken samenwerkingsverbanden.

Maar ook op politiek en cultureel vlak mag Vlaanderen Brussel niet loslaten.

Zonder Brussel verliest Vlaanderen een uitzonderlijk venster op de wereld, een internationaal podium waarop het zich aan de internationale gemeenschap kan presenteren en verliest het één van de meest internationale en kosmopolitische plaatsen in de wereld. De aanwezigheid en kruising van de diverse culturen en nationaliteiten – nergens in de wereld is die concentratie te vinden – zorgen voor een uitgelezen bedding voor creativiteit, wat leidt tot een bruisend cultureel leven en een enorme economische meerwaarde. De creativiteitsfactor, die volgens wetenschappelijk onderzoek geldt als motor voor de toekomstige groei en die op wetenschappelijke wijze kan worden berekend, ligt in Brussel dan ook beduidend hoger dan deze van de rest van Vlaanderen (dixit prof. Richard Florida).

Een Vlaanderen dat zich afsnijdt van de internationale gemeenschap die zo sterk aanwezig is in Brussel, berokkent zich bovendien enorme reputatieschade. Een bevestiging van onze bij sommigen geldende slechte reputatie van navelstaarders en gesloten volk, zou bovendien ook extra inspanningen vereisen om de toegang tot die internationale gemeenschap op een andere manier te realiseren.

Je kan de vraag stellen of de nadelen van een Vlaanderen totaal los van Brussel voor Vlaanderen zelf opwegen tegen de financiële kost die Vlaanderen momenteel opbrengt voor Brussel. Voor zover mij bekend werd daarover (nog) geen studiewerk verricht, maar welke (toekomstige) staat zou een deel van haar bevolking zo in de steek laten?

Ik wil nog even terugkomen op de gedachte dat Brussel een Franstalige stad is: een stad waar tot het einde van de 18de eeuw 95% Nederlands

sprak, maar die sindsdien ten gevolge van sociale verdringing en sociale druk verfranst is (historicus dr. Paul De Ridder) en waar nu een derde van de inwoners uit het buitenland afkomstig is en bijna honderd verschillende thuistalen kunnen worden geteld (prof. em. Els Witte, VUB). Vooreerst kan de economische betekenis van de Nederlandstalige factor in Brussel als evenwaardig worden beschouwd aan de Franstalige factor. De Nederlandstaligen vormen weliswaar één van de minderheden, maar dit geldt enkel voor wat de woonfunctie betreft.

Bovendien zal het Nederlands in Brussel niet verdwijnen. Dat blijkt uit de talrijke minderheden in Brussel die er gewoon in slagen te overleven. Brussel is trouwens geen Franstalige stad, maar een stad van minderheden waar het aantal ééntalig-Franstaligen (d.w.z. die thuis enkel Frans spreken) teruggelopen is tot 50%. Het verleden toont ons dat zaken omkeerbaar zijn, door bepaalde dynamieken of ingrepen. Denken we maar aan de evolutie die Vlaanderen in de negentiende en twintigste eeuw heeft ondergaan en, recenter, aan wat gebeurd is met de Berlijnse Muur en in, waarom niet, Voeren. Stel je voor welk effect er kan bereikt worden met bijv. een dynamische en ambitieuze cultuurpolitiek in Brussel, gecombineerd met een wijziging in de staatsstructuur. Dit alles niet met de bedoeling Brussel proberen te vervlaamsen, maar er wel de Nederlandse taal en culturele factor op een volwaardige wijze aan bod te laten komen.

Daarenboven mogen wij niet vergeten dat de bevoegdheid van Vlaanderen voor belangrijke materies (gemeenschapsmateries) zich vandaag uitstrekt over Brussel en dat ons Vlaams Parlement er gevestigd is. Deze zogenaamde historische verworvenheden, die ook internationaal een belangrijk argument zijn, moet Vlaanderen niet zomaar opgeven.

Brussel betekent dus veel voor Vlaanderen, dat werd hier al overvloedig benadrukt. Maar Vlaanderen betekent ook veel voor Brussel, niet alleen omdat daarin zijn economisch hinterland ligt en Brussel geen economische toekomst heeft buiten de Vlaamse Ruit, maar ook omdat Vlaanderen een sterke financiële partner is met aandacht voor goed bestuur en respect voor anderstaligen. Dit valt af te leiden uit de wijze waarop Vlaanderen taalfaciliteiten verleent en de manier waarop het bereid is om Vlaamse middelen te investeren in diverse Brusselse cultuurhuizen en in het

Nederlandstalige onderwijs in Brussel, dat in belangrijke mate ook ten goede komt aan Frans- en anderstaligen. Een mooi voorbeeld dus van hoe Vlaanderen voor Brussel een toegevoegde waarde betekent.

Ten slotte, wie denkt dat de Vlaamse onafhankelijkheid er sneller komt als Brussel wordt losgelaten, schat dit m.i. verkeerd in. Natuurlijk moet er een werkbare en aanvaardbare oplossing voor het statuut van Brussel komen bij de creatie van een onafhankelijk Vlaanderen en een onafhankelijk Wallonië. Alleen hoeft die oplossing er vandaag niet echt te zijn. Het gaat hier niet enkel om een technische, maar vooral een strategische aangelegenheid die het voorwerp zal uitmaken van onderhandelingen, met alle tactische aspecten die daarbij komen kijken. Ik weet wel dat het ontbreken van een oplossing voor Brussel door sommigen, vooral politici, aangevoerd wordt om zich tegen onafhankelijkheid uit te spreken. Dit gegeven is naar mijn mening en met alle respect niet zo relevant omdat de motor van de onafhankelijkheidsgedachte toch niet bij de klassieke politieke klasse ligt. Een Vlaamse onafhankelijkheid zal er immers niet komen vanuit de klassieke politieke klasse, omdat zij niet steeds voldoende moed vertoont en/of omdat zij te sterk in het huidige systeem is ingebed. Onafhankelijkheid zal er slechts komen wanneer de publieke opinie zo ver is, en die ligt, spijtig genoeg, niet echt wakker van (de technische oplossing inzake) Brussel.

4. Het is in het belang van Brussel en Vlaanderen dat het statuut van Brussel grondig wijzigt.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkt niet. Brussel heeft niet de kritische massa, zoals o.a. oppervlakte, om op een vrijwel autonome wijze efficiënt bestuurd te worden. Bovendien is Brussel via de gewestgrens afgesloten van zijn economisch hinterland, wat dus een gecoördineerd beleid voor Brussel en zijn hinterland moeilijk tot onmogelijk maakt. Vrijwel iedereen die daarmee politiek wordt geconfronteerd en waarvan het beoordelingsvermogen niet beneveld wordt door politieke vooringemenheid, beseft dit. Ook in economische kringen wordt dit besef steeds groter. Het is trouwens zo dat kan worden vastgesteld dat de economische neergang van Brussel, in vergelijking met de andere gewesten, samengaat met het krijgen van het statuut van derde gewest. Aangezien het economi-

sche hinterland van Brussel en de interactie-problematiek steeds groter worden, wordt dit probleem ook alsnog groter.

Het is hier wellicht de geschikte plaats om even in te gaan op de stelling dat de rijkdom die Brussel genereert aan de stad zou ontnomen worden, omdat zij geen recht heeft op de opbrengsten van de belastingen die door personen en vennootschappen in Brussel worden gegenereerd.

Wanneer we de eerder vermelde factoren overlopen die Brussel economisch sterk en aantrekkelijk maken, dan zijn daar bitter weinig elementen bij waarvoor Brussel de pluimen op eigen hoed mag steken. De meeste zijn Brussel als een rijpe appel in de schoot geworpen. Wanneer echter de factoren worden overlopen die Brussel zwakker maken, dan zijn er een hele reeks waar de verantwoordelijkheid van een bepaalde Brusselse politieke klasse heel groot is:

- onvoldoende industrieterreinen
- een gebrek aan één aanspreekpunt voor investeerders
- onvoldoende openbaar vervoer (bijvoorbeeld de vertraging met de vergunningen voor het Gewestelijk Expres Net)
- de complexe stedelijke organisatie (waar blijft de fusie van gemeenten of het doorgeven van gemeentelijke bevoegdheden naar het gewest? Of de fusie van de talrijke instellingen, zoals de 33 huisvestingsmaatschappijen?)
- onvoldoende betrokkenheid van de aanwezige internationale gemeenschap (die van het kastje naar de muur wordt gestuurd)
- een sociale kloof, geïllustreerd door een jeugdwerkloosheid van 35%, wat maar liefst het dubbele is van het Europese gemiddelde (de ondermaatse talenkennis die mede verantwoordelijk is voor de hoogste werkloosheid van alle Europese hoofdsteden werd door die bepaalde politieke klasse gecultiveerd). De stad New York bewijst nochtans dat via een specifiek beleid op vlak van aansprakelijkheid en normen een aanzienlijke verhoging van de studieresultaten kan worden gerealiseerd.
- onvoldoende congresinfrastructuur (mismanagement van het project).

Je kunt dus bijna stellen dat Brussel zo'n niveau van rijkdom creëert ondanks het beleid in Brussel.

Bovendien is het nogal kort door de bocht om te stellen dat op basis van internationale principes de belastingopbrengsten van personen en vennootschappen die actief zijn in Brussel zouden moeten toegewezen worden aan Brussel. Deze internationale principes liggen vervat in een zogenaamd modelbelastingverdrag van de OESO. Op basis van dit model en bijhorende officiële commentaar, kun je het volgende besluiten (voor de leesbaarheid gebruik ik hier een vereenvoudigde gedachtegang, maar de conclusies blijven volledig correct):

- Belastingen van vennootschappen dienen te worden toegewezen aan het territorium waar de economische activiteit plaatsvindt, wat dus iets anders is dan waar de maatschappelijke zetel is gevestigd. Vele van de vennootschappen die in Brussel hun maatschappelijke zetel hebben, hebben (het grootste gedeelte van) hun activiteiten buiten Brussel.
- Belastingen van ambtenaren dienen te worden toegewezen aan het land dat de ambtenaar betaalt. M.a.w. in een scenario van een onafhankelijk Vlaanderen worden ambtenaren van Vlaanderen die in Brussel werken, belast in Vlaanderen.
- Voor grensarbeid (d.w.z. woonachtig aan de ene kant van de grens maar werkzaam aan de andere kant) voorziet de officiële commentaar in een mogelijke regeling om toch belast te blijven waar men woont. De grenszone kan daarbij heel ruim worden. Zo situeerde de grenszone in het kader van een gelijkaardige regeling tussen België en Nederland zich voor België tot aan Grimbergen (behorend tot de Vlaamse Rand om Brussel).

Met deze 'nuanceringsen' ziet het totale plaatje van de rijkdom die Brussel zou worden ontnomen er al heel anders uit.

Ook de rol die Brussel moet spelen als hoofdstad van het land en van Vlaanderen en die zich o.a. situeert op taalkundig vlak (onthaal) en het fungeren als verbindingsteken tussen de twee grote gemeenschappen van het land, is ondermaats. Volgens het taalrapport van de vicegouverneur voor 2005 is slechts één vierde van alle personeelsaanstellingen in de negentien Brusselse gemeenten en OCMW's conform de taalwetgeving. Het aanbod aan Nederlandstalig gemeenteonderwijs is verschrikkelijk

ondermaats t.a.v. de vraag, en de kwaliteit is dikwijls zwak. De taaltoestand in de Brusselse ziekenhuizen is in de meeste gevallen onwaardig voor een westers land. Bovendien krijgt een deel van de federale dotatie voor de hoofdstedelijke rol via het Gewest een bestemming bij de Franse Gemeenschap. Op cultureel vlak kun je Brussel trouwens moeilijk als de hoofdstad van Vlaanderen beschouwen, alle fel gewaardeerde inspanningen ten spijt. Gezien de verwijdering tussen de twee gewesten en zeker indien de gewesten meer bevoegdheden zouden krijgen, zal het onderpresteren van Brussel ook op dat vlak nog toenemen.

Brussel zou als federale hoofdstad een verbindingsteken moeten zijn tussen de twee andere gewesten, maar speelt deze rol niet. Het kan die rol ook niet spelen want haar statuut als derde gewest verhindert dit. Brussel is, noodgedwongen, een concurrent van de andere gewesten, eerder dan de dienende rol die een hoofdstad normaal is toebedeeld. M.a.w. het echte *carcan*, de echte dwangbuis van Brussel, is niet de gewestgrenzen, maar zijn statuut van derde gewest.

Sta me toe in dit verband even te citeren uit mijn toespraak van 7 december 2006 voor het Vlaams Komitee voor Brussel:

‘Er zijn verschillende redenen waarom indertijd geopteerd is voor een statuut van derde gewest. Brussel uit het vaarwater van Vlaanderen houden om op die manier Vlaanderen in België te houden, zal daarbij geen onbelangrijke factor geweest zijn, maar deze strategie leidt er uiteindelijk toe dat Brussel door zijn statuut, dat dus duidelijk niet werkt, uiteindelijk één van de redenen is waarom in Vlaanderen een onafhankelijkheids-gedachte leeft. Wie ogen heeft, moet dit toch zien! Waarom reageren de Franstalige economische en intellectuele middens niet of vrijwel niet? Is het omdat zij België op langere termijn hebben opgegeven en zij dus streven naar een Wallo-Brux? Wordt daarbij door de Franstalige politieke klasse een uniformisering nagestreefd via assimilatie of uitstoting? Een naar mijn mening significante indicatie in dat verband is de problematiek van de faciliteitengemeenten. De steun van de PS voor die meestal betere Franstalige klasse in de Vlaamse Rand is toch niet normaal, tenzij als vooruitgeschoven post om de taalgrens te doen springen, naar Wallonië en naar Vlaanderen toe. De meeste Franstaligen onthouden de Brusselse Vlamingen hun logische taalaanspraken op het vlak van onthaal, zoals in

ziekenhuizen, en het Nederlands in het Franstalig onderwijs staat er belabberd voor. Dit zijn andere voorbeelden van de assimilatiepolitiek van de Franstaligen. Is het verboden te denken dat, met het scenario van een uiteenvallen van België voor ogen, de Franstalige politieke klasse alle middelen inzet om een doorgang tussen Brussel en Wallonië te creëren, en in een volgende stap de andere faciliteitengemeenten zal opgeven in ruil voor de bescherming van de Vlamingen in Brussel, om op die manier een uniformisering in Brussel te realiseren?’

5. De toekomst van Brussel ligt in de samenvoeging met Vlaanderen

Dat het statuut van Brussel grondig moet worden gewijzigd, is duidelijk. Alleen rijst de vraag op welke wijze.

Die wijzigingen moeten plaatsvinden op twee domeinen.

Vooreerst moet de positie van de twee gemeenschappen in Brussel worden versterkt en dit tegenover het systematisch versterken van de rol van de gewesten. Bij een aantal Brusselse Vlamingen heerst de mening dat zij deel uitmaken van een Brusselse Gemeenschap en zij beschouwen hun band met Vlaanderen als een lastige en onnodige schoonmoeder. Een dergelijke Brusselse Gemeenschap houdt o.a. in dat de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap voor Brussel (onderwijs, cultuur...) overgedragen worden aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze Brusselse Vlamingen moeten wel beseffen dat ze met een opstelling, los van Vlaanderen, een enorm risico nemen. Een paar voorbeelden tonen aan waartoe dat aanleiding kan geven. Zo zijn de Vlaamse ABVV'ers van de metaalbond in Brussel ondergebracht bij de Waals-Brusselse vleugel en hebben dus de facto niets te zeggen. Binnen het Verbond van Brusselse Ondernemingen probeerden sommige Franstaligen een coup te plegen en de pariteit te omzeilen door zelf te bepalen welke Vlaamse ondernemers de functies voor Nederlandstaligen zullen vervullen. Het verleden toont aan dat de Franstalige politieke klasse in Brussel doorgaans weinig respect heeft gehad voor onze taal en cultuur, en een overdracht van die bevoegdheden naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest riskeert neer te komen op een taalkundige en culturele genocide.

Op cultureel vlak moet ik wellicht niet te fel ingaan op het fenomeen van 'afscheiding'. Wat zich afspeelt op literair vlak in het Nederlands taalgebied is daarvan een mooi voorbeeld. Hoewel wij dezelfde taal spreken, zijn bijvoorbeeld Vlaamse auteurs in Nederland vrijwel onbekend, en omgekeerd, of waartoe een culturele afscheiding aanleiding kan geven. In naam van het zogenaamde internationalisme en tegen de bekrompenheid wensen zij zich af te scheuren van de rest van Vlaanderen om op een eigen eiland binnen afzienbare tijd te verschrompelen als (cultureel) relevante factor. Als Brusselse Vlaming bedank ik daarvoor. Bovendien heeft Brussel tot op heden nog weinig blijk gegeven van goed bestuur, zodat ook vanuit dat oogpunt geen verdere toename van bevoegdheden gewettigd is. Het verder uitwerken van een bicommunautaire structuur lijkt op het eerste gezicht niet eenvoudig. Denkoefeningen ter zake binnen het OVV (Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen) tonen echter aan dat dit mogelijk is.

Vervolgens moet er meer samenwerking komen tussen Vlaanderen en Brussel. Dit kan door de creatie van een samenwerkingscommissie tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië ter ondersteuning van de hoofdstedelijke, economische en internationale functie van Brussel. Deze commissie, die ook bevoegd zou zijn voor ruimtelijke ordening, zou dan projecten of maatregelen goedkeuren die van belang zijn voor de hoofdstedelijke, economische en internationale functie van Brussel en zijn omgeving. Het zou tevens het overleg met de Europese instellingen organiseren.

Dé win-win operatie bestaat er echter in om het Brussels en Vlaams gewest samen te voegen. Economisch is dit de logica zelf. Op sociologisch vlak trouwens ook. Franstalig Brussel bestaat immers voor een belangrijk gedeelte uit een Franssprekende elite uit Vlaanderen die in de negentiende en twintigste eeuw uitgeweken is naar Brussel om allerlei redenen, waaronder de eerste taalwetten in de twintigste eeuw, en uit Vlamingen die in de twintigste eeuw naar Brussel zijn uitgeweken en er zijn verfranst. Op cultureel vlak krijgen de Franstaligen in Brussel de nodige garanties via het statuut van autonome taalgemeenschap, zoals de Duitstalige in het Waals Gewest, met bevoegdheden op het vlak van persoonsgebonden materies (onderwijs, gezondheidszorg, cultuur e.d.). Economisch heeft Brussel, binnen Vlaanderen, de potentie om het Ierland van Europa te worden, alleen met veel meer troeven dan Ierland ooit heeft gehad. Voor

Wallonië zou dit het externe scharniermoment zijn dat het intern blijkbaar niet kan creëren en dat moet toelaten alle krachten te mobiliseren rond een gemeenschappelijk project van dynamiek, creativiteit en zelfredzaamheid, waar niet alleen Wallonië maar ook Vlaanderen/Brussel en heel de EU beter van worden. Zo'n proces in Wallonië zal veel (financiële) middelen vereisen, maar Vlaanderen zal ongetwijfeld in deze context bereid zijn om dit proces te steunen, binnen afgesproken parameters.